

Wstęp. Media – Biznes – Kultura

Beata Czechowska-Derkacz, Małgorzata Łosiewicz
| Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Gdański

W działaniach współczesnych społeczeństw i instytucji media odgrywają kluczową rolę. Mediatyzacja, rozwój technologii informacyjnych czy konwergencja wpływają na zmiany w procesie komunikowania. Transformacja obejmuje narzędzia, kanały, przekazy oraz uczestników wymiany informacji. (R)ewolucja technologiczna sprawia, że świat staje się „globalną wioską”, a jej mieszkańcy bez wychodzenia z domu oglądają miejsca oddalone o tysiące kilometrów, robią przez Internet zakupy na innych kontynentach czy nawiązują kontakty online. Wszechobecność procesów mediatyzacji: geograficznej, kulturowej, politycznej, społecznej niesie za sobą wiele nowych szans i zagrożeń.

To wszystko sprawia, że media masowe oraz ich użytkownicy stanowią przedmiot zainteresowań badaczy wielu dyscyplin, w tym także medioznawców. W Polsce badania nad mediami masowymi oraz komunikowaniem społecznym zostały w 2011 r. uznane za dyscyplinę naukową i decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego wpisane do rejestru jako nauki o mediach w obrębie nauk społecznych.

W trosce o rozwój nowej dyscypliny i środowiska będącego na początku własnej drogi gdańscy medioznawcy postanowili zadbać o młodych badaczy. Dlatego w 2013 r. zaproszono do dyskusji nad problematyką mediów i komunikacji społecznej studentów oraz doktorantów, dedykując im panel konferencyjny „Młodzi o mediach, biznesie i kulturze”, będący jednym z pierwszych tego typu przedsięwzięć w kraju. Inicjatywa spotkała się z ogromnym zainteresowaniem naukowców, doktorantów oraz studentów i została na stałe wpisana w kalendarz wydarzeń naukowych kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna.

Efekty badań młodych naukowców zostały opublikowane w poświęconych ich pracom tomach pokonferencyjnych *Media, business,*

culture. Dotychczas ukazały się dwa tomy (w 2016 r. *Media realities. Forms, problems, aspirations*, a w 2015 r. – *New trajectories of advertising and public relations*).

Najlepsze teksty, zaprezentowane w czasie ostatniej konferencji Media – Biznes – Kultura (12–13 października 2017 r.), znalazły miejsce na łamach gościnnego czasopisma „Progress”, co jest szczególnym wyróżnieniem dla młodych badaczy mediów i komunikacji społecznej.

W prezentowanych artykułach większość młodych autorów skupia się na badaniach nowych mediów. To głos i badania szczególnie istotne, gdyż najczęściej prowadzone przez osoby należące do tzw. pokolenia Z, a zatem młodych ludzi dorastających od początku w cyfrowej rzeczywistości. Na Internet i zjawiska z nim związane patrzą jednocześnie z pozycji obiektywnego badacza i aktywnego, zaangażowanego uczestnika. Na podstawie badań i analiz obalają mity, poddają pod wątpliwość zastane stwierdzenia, budują modele odbiorców i twórców internetowych treści.

W jednym z ciekawszych artykułów – *Mit wspólnotowości jako podstawa interakcji z internetowymi interfejsami (Community myth as a basis for human's interaction with web interfaces)* – Justyna Skrzypnik pokazuje fasadowość koncepcji kolektywnej selekcji, wspólnotowego tworzenia treści i równych szans dla internetowych twórców. Obalając mity związane z poczuciem wspólnotowości w internetowej przestrzeni, zauważa, że „znaczenie w sieci zyskują nie tyle zdjęcia, teksty czy wideo, które wzbudzają zainteresowanie, zaangażowanie bądź zachwyt użytkowników, lecz te, do których przyporządkowano odpowiednie metaznaczniki. Pomimo powszechności paradygmatu audiowizualności w sieci, wbrew powszechnemu przekonaniu o dominacji ikonosfery, to warstwa «meta» internetowych treści, na którą składają się znaczniki w kodzie programistycznym, mają znaczący wpływ na widoczność w sieci. Internetowe treści mogą mieć charakter audialny bądź wizualny, oralny bądź piśmienny, jednak u podstaw wszystkich kodów komunikacji sieciowej leży kod programistyczny”.

Patrycja Cybulska zajmuje się z kolei mitem braku profesjonalizmu twórców treści w największej encyklopedii świata – Wikipedii. W artykule *Kto tworzy największą encyklopedię świata? Analiza wewnętrznych danych Wikipedii (Who creates the largest encyclopedia of the world? Analysis of Wikipedia internal data)* bada wykształcenie, wiek i płeć osób edytujących hasła, a także liczbę dokonywanych edycji. Autorka zauważa między innymi, że edytowaniem artykułów w polskiej wersji językowej Wikipedii zajmują się w większości młode osoby po studiach (z wykształceniem magisterskim w wieku średnio nieprzekraczającym 29 lat), każdy wpis poddawany jest kontroli, a sama Wikipedia nie przystaje do świata naukowej kultury.

Jednym z bardziej interesujących młodych badaczy zagadnieniem jest wolność słowa w internetowej przestrzeni. Agnieszka Latarska i Adam Wesołowski w dwóch artykułach pod takim samym tytułem – *Wolność słowa w sieci (Freedom of speech on the Internet)* – wskazują na szanse i zagrożenia wynikające z powszechnej dostępności do publikacji opinii w Internecie. Prowadzą rozważania rozpięte pomiędzy cenzurowaniem

wypowiedzi z jednej strony, a rosnącą mową nienawiści i miałością internetowych treści z drugiej. Wskazują na różne interpretacje zakresu wolności słowa, regulacje prawne czy przyczyny blokujące swobodę wyrażania myśli i poglądów w sieci, nie zawsze dochodząc do tych samych wniosków.

Są także teksty poświęcone nowym zjawiskom. Łukasz Kamiński w artykule *Nowe media w procesie kształtowania tożsamości (New media in the shaping of identity proces)* zwraca uwagę na destrukcyjne oddziaływanie nowych mediów na młodego człowieka, szczególnie w kontekście nawiązywania i podtrzymywania relacji z rówieśnikami, nadmiernej fascynacji światem portali społecznościowych i ważnej roli dorosłych wobec takich zjawisk, jak fonoholizm czy internetoholizm. Z kolei Wioleta Gawęł w tekście *Společna odpowiedzialność jako strategia zarządzania uniwersytetem (Social responsibility management strategy of the university)* podejmuje próbę opracowania norm do zarządzania społeczną odpowiedzialnością uczelni, posługując się dotychczasowymi przykładami i zasadami obowiązującymi w systemach korporacyjnych.

W kilku tekstach prowadzone są rozważania z historycznego punktu widzenia rozwoju i medialnych zjawisk, zawsze jednak z odniesieniem do współczesności. Michaj Sodołski w artykule *W stronę radykalizacji. Analogie i różnice między antysemitycznym dyskursem lat 30. XX wieku a debatą wokół noweli ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej (Towards radicalizations. Analogies and differences between the discourses of 1930s and the debate on the amendments to the Act on the Institute of National Remembrance)* podejmuje próbę porównania antysemitycznych wypowiedzi w polskich mediach z okresu debaty nad nowelizacją ustawy o IPN z 2018 r., w której przewidziano penalizację za przypisywanie współsprawstwa narodowi polskiemu w zagładzie Żydów polskich i antysemitycznego dyskursu narodowego radykalizmu z okresu dwudziestolecia międzywojennego zawartego w czasopiśmie „Falanga”. Ta interesująca analiza pokazuje proces radykalizacji języka mediów, które wcale nie są bezpośrednio związane z ruchami nacjonalistycznymi, a autor dochodzi do wniosku, że rosnącemu przyzwoleniu na wyrażanie antysemitycznych poglądów w debacie publicznej towarzyszy jednocześnie relatywizacja pamięci o Holokauście.

Joanna Buczułska w artykule *Rynek mediów na Węgrzech w aspekcie zmian politycznych i programowych po 2014 roku. Rola miękkiej cenzury (The media market in Hungary in the aspect of political and program changes after 2014)* podejmuje aktualną z polskiego punktu widzenia problematykę zmian węgierskiego rynku mediów. To zagadnienia szczególnie dziś dla nas istotne w kontekście debaty nad upolitycznieniem mediów publicznych czy też zapowiedzi nowych regulacji prawnych dotyczących mediów komercyjnych. Autorka zauważa niepokojące zjawisko tzw. miękkiej cenzury w węgierskich mediach, której efektem jest między innymi utrata możliwości kontroli władzy politycznej, w tym również ingerencji w system medialny, przy jednoczesnym zachowaniu pozorów funkcjonowania sfery publicznej. Jak zauważa: „zniknęła potrzeba stosowania cenzury bezpośredniej, ponieważ miękka cenzura wyzwała

autocenzurę. Zatracono pluralizm w mediach, a prorządowe główne programy informacyjne zamieniły się w głośnieli propagandy partii rządzącej”.

Zaprezentowane teksty są wycinkiem badań młodych medioznawców, którzy swe zainteresowania współczesnymi mediami i komunikacją społeczną rozumieją interdyscyplinarnie w odniesieniu do globalnej rzeczywistości.